

‘De ooievaar aan de hemel, de tortelduif en de gierzwaluw kennen de tijd van hun trek, maar mijn volk kent niet de orde van de Heer.’

(JEREMIA 8:7)

In het najaar wemelt het boven Palestina van de ooievaars die het luchtruim kiezen. Tot hindernis van het luchtverkeer. Het is en blijft een wonderlijk verschijnsel. Jeremia wijst al in zijn tijd op de vlucht van de ooievaar. Welke aanwijzing wil hij hiermee geven als profeet?

Let op de ooievaar!

Observatie

Ooievaars getuigen van de grote wijsheid van de Schepper. Ze geven een richtingaanwijzer af. Op allerlei manieren: besef van timing, afstand en oriëntatie.

Eerst de *timing*: meestal eind augustus / begin september komt de grote trek op gang. En rond april keren ze weer terug. Vervolgens de grote *afstanden*: meer dan 7.000 km leggen de ooievaars af op hun wijde vleugels. Soms overbruggen ze zelfs tot 12.000 km. Dan de *oriëntatie*: ze gaan af op de bergen, de stand van de zon, kustlijnen..., feilloos vinden ze hun weg. En ze keren ook nog eens op precies hetzelfde ooievaarsnest terug als waarvandaan ze zijn vertrokken. Eeuwenlang voor het bestaan van de eerste tomtom hadden de ooievaars al een natuurlijke, ingebouwde navigatie.

Daar komt nog het volgende bij. De ooievaar wordt vanouds als beeld gebruikt van de vogel die kinderen brengt.

Waar komt dat eigenlijk vandaan? De ooievaars zorgen meestal uitzonderlijk goed voor hun jongen. Daarom heten ze in het Hebreeuws *chasida*, dat betekent eigenlijk: vrome, barmhartige, trouwe, loyale. Het is afgeleid van het woord *chesed* (verbonds)trouw, loyaliteit, goedheid.

Een kwestie van bekering

De aanleiding voor het beeld van de ooievaar is de oproep om tot inkeer te komen (Jer. 8:4v). Jeremia stapelt daarbij het ene beeld op het andere. Zijn eerste voorstelling van bekering is: vallen en weer opstaan. Vallen en falen, vergissen en dwalen, een verkeerde weg inslaan, dat overkomt iedere mens van tijd tot tijd. Daar houdt God voluit rekening mee. Maar dat is hier het punt van Jeremia niet. Het gaat over *on-bekeerlijk zijn*: sta je ook weer op als je valt, heb je een ander voornemen als je faalt, keer je terug op je schreden als je dwaalt? Daar schort het volgens hem aan. Jeremia

merkt dat mensen met alle winden meewaaïen of overal omheen draaien. Maar ze komen niet tot inkeer, omdat hun hart niet verandert. Ze gaan totaal hun eigen gang. Er zit iets onredelijks in. Het is volstrekt onnatuurlijk.

Doordraven

Jeremia zegt dit niet zomaar. Hij peilt zelf de mentaliteit van de mensen om zich heen. Maar God zelf neemt ook poolshoogte. Hij gaat niet alleen op de waarnemingen van zijn profeet af. God gaat op onderzoek uit en peilt wat er gaande is. God doorgrondt, Hij gaat diep. Hij blijft niet aan de buitenkant, maar ziet het hart aan en let op de binnenkant.

Er klinken namelijk wel veel vrome woorden en mooie formuleringen. Er is ook de nodige bedrijvigheid en godsdienstigheid rondom de tempel. Maar het komt niet van binnenuit, niet vanuit het hart. Het is veel zeggen en niet

doen. Er is vooral een gebrek aan inzicht in zichzelf. Men is zich van geen kwaad bewust: Wie, ik? Wat doe ik fout? Wat heb ik gedaan? Wat is er mis met mij? Mensen wijzen van zich af en hollen ondertussen hard bij God vandaan.

Daar komt het tweede beeld bij op de stapel. Jullie zijn net paarden in de strijd. Als die eenmaal voortdraven op de ingeslagen weg, zijn ze niet meer te houden. Ze draven maar voort op het pad van de consequentie. Koppig, doldriest, onbezonnen, onbesuisd. Jullie draven maar door en willen van geen bezinning weten. Laat staan van correctie. Ho, stop, sta eens even stil, waar ga je heen of maakt dat geen verschil? Denk eens goed na, waar ben je mee bezig? Waar koers je op aan? Kom je zo goed uit? Als je zo domweg doordraaft, heb je daar alleen jezelf maar mee.

Keer terug als de ooievaar

Vervolgens komt het derde beeld om de weg van inkeer te wijzen: neem een voorbeeld aan de ooievaar. De ooievaar gaat af op zijn instinct. Van nature weet de ooievaar de weg. Ook al is hij duizenden kilometers verderop, hij weet precies de weg naar het oorspronkelijke nest terug te vinden. Waar hij vandaan komt, waar hij naartoe gaat, beide is bekend. Hij kent ook de tijd om terug te keren. Hoe weet de ooievaar dat? Dat is een natuurwet, ingeschapen door God de Schepper. Als de ooievaar afgaat op zijn instinct en natuur, komt hij goed terecht.

Wat voor de ooievaar geldt, geldt overigens ook voor die andere vogels. De tortelduif komt in maart in Palestina zijn nest bouwen en kondigt de lente aan. De gierzwaluw evenzeer, ook zo'n

De ooievaar gaat af op zijn instinct. Hij weet de weg, hij kent ook de tijd. **Dat is een natuurwet, ingeschapen door God de Schepper**

trekvoegel die zijn nesten in de rotsholten bouwt. Deze trekvogels kennen de weg en gaan in feite af op hun Schepper. Het is te danken aan zijn Wijsheid. Hoor wat God tegen zijn knecht Job zegt: *'Is het aan jouw wijsheid te danken dat de valk opstijgt en zijn vleugels spreidt om zuidwaarts te trekken?'* (Job 39:26). En in diezelfde lijn sprak de Heer Jezus: *'Kijk naar de vogels in de lucht...'* (Mat. 6:26).

Vogels hebben een instinct, een innerlijke wet, een ingebouwde navigatie. Mensen hebben geen instinct gekregen, maar intuïtie ontvangen. De innerlijke wet van een mens is zijn weten of zijn geweten (consciëntie: wat je samen weet met God). Mensen zijn geschapen met een richtingsgevoel naar God toe. Om met Augustinus te spreken: *wij zijn geschapen tot U*. Je wil, je gevoel en verstand, waren van nature op God gericht. Zo zijn wij mensen geschapen, zo zijn wij bedoeld.

We weten allemaal dat dit van nature niet meer zo is, we zijn sinds Adam op onszelf gericht geraakt. Maar ons geweten en onze intuïtie zijn nog wel gebleven (vgl. Rom. 2:15: *'Ze bewijzen door hun daden dat wat de wet eist in hun hart geschreven staat; en hun geweten bevestigt dit...'*). Ook al zijn die dan beschadigd en moeten die constant worden bijgesteld, ze zijn gelukkig nog niet helemaal verdwenen. Ieder mens heeft nog een besef van goed en kwaad (DL III/IV,4-6). Al kan het geweten ook het zwijgen worden opgelegd!

Door zijn wetten heeft God opnieuw richtingaanwijzers gegeven, zodat mensen de richting kunnen vinden. Omdat je geweten en intuïtie niet meer betrouwbaar zijn, wijst de stem van God je de weg zoals een navigatiesysteem doet. De Schepper heeft de richting aangegeven, telkens weer door middel van profeten als Jesaja en Jeremia. Zoals de vogels afgaan op hun instinct en de orde van de Schepper volgen, zo moeten mensen afgaan op hun intuïtie en geweten en de ordeningen en richtingaanwijzers van de Schepper volgen, die bevestigen of corrigeren. Ga niet tegen je natuur in door God uit de weg te gaan. Maar keer terug naar je Schepper door op Hem af te gaan. Neem een voorbeeld aan de ooievaar: de *chasida*, de trouwe. Wees zelf een *chasid*, een rechtvaardige, wees trouw en loyaal aan God.

In IJhorst zijn veel ooievaarsnesten. Een van de centra om ooievaars aan te trekken heet de Lokkerij... Ooievaars hebben het daar zo goed dat ze er ook de winter doorbrengen. Ze trekken niet weg en stijgen niet op. Ze zijn moeilijk in beweging te krijgen, want ze hebben het daar blijkbaar veel te goed. Zo kunnen mensen ook de richting kwijtraken door vast te zitten, onbeweeglijk. Hun welvaart (zelfgenoegzaamheid) heeft daartoe bijgedragen. Hun leven is ook geen reis meer, maar een verblijf geworden, zelfs het enige verblijf: hier op aarde. Maar let op de hemel, de ooievaar wijst verder. Kijk omhoog... er is meer! ■